

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
О
Т
А

№ 17.

Београдъ 28. Априла.

1845.

ПОЗДРАВЪ НА ЂУРЂЕВ-ДАНЪ

ДРУЖТВУ КОДЪ ТОДОРЧЕТА У МАЊОЈ ОДАИ
У БЮГРАДУ.

Вриеме натуру миѣня по створу
Своме, богодану, редомъ по земану.
Ярко сунце гріе, свієга нестает.
Ярко сунце выше, мучна зима ниже,
Мати њ земля гута, храну плоду хвата.
Све с' одъ землѣ дже, све миліе дше.
И мртво и живо стече рухо ново.
Ев' претает свађа и све се погађа,
Њѣко с' лашіѣ храни, ѡко с' болѣ брани.
Та свему угађа лсанъ данъ съ пролѣћа,
Ђурђево-данакъ врлѣй; дай намъ Боже милѣй
Рахатъ га славити, а тебе хвалити!

И. Н. Оточанинъ.

НАРОДНА ПОЕЗИЈА СРБСКИ СЛАВЈАНА.

(Продуженіе.)

Ружу, најкрасніи появъ на широкомъ по-
лю цвѣтоплодне природе, овај образъ красоте
савршене, обљубіо е себи врсныѣ ѡбавникъ
србскіѣ уедно као главныѣ придевакъ у име-
нованю ѡбезне свое. „Питома ружице,“ „ру-
мена ружице“ есу најчешћи придевци ѡбавни-
ка у еротическимъ пѣсмама србскимъ. Дѣвој-
ка пакъ свогъ драгогъ обично „ярко сунце“
назива.

Но дай да видимо ту прекрасну ружицу у
тимъ ѡбавнимъ подунавскимъ спѣвима, пре
него што се жаркимъ зрацима сіяјућегъ сунца
развила! Као пупољакъ у себи затворена, ту
намъ се указуе дѣвица србска, пуна невиности,
сама себи непозната, живећи у природи, коя

ю са своју страна окружава съ чувствама и же-
ляма јоште неразвитимъ.

Замышлѣна сѣди дѣвица украй мора, као
што намъ една изъ пѣсама србски показуе, и
сама себи овако говори:

„Ахъ! Боже милѣй и драгій!
Има л' што шире одъ мора?
Има л' што дуже одъ поля?
Има л' што брже одъ коня?
Има л' што слађе одъ меда?
Има л' што дражше одъ брата?“

Каква е то дивна простота душе, представ-
лѣна тако лѣпо, а тако кратко! Одъ стваріѣ
поредъ себе у природи поставлѣны, къ себи
самой, къ осѣћаню ѡбави ступајући, она и не-
мысли, да бы мимо братске ѡбави јоштѣ дру-
ге какве милости быти могло. Но на то јоѣ
одма и риба изъ воде говори:

„Девойко луда будало!
Шире е небо одъ мора,
Дуже е море одъ поля,
Брже су очи одъ коня,
Слађій е санакъ одъ меда,
Дражшій е драгій одъ брата.“

Премда читателѣ милоѡбуба простота мла-
ды дѣвојка у многимъ таковимъ пѣсмама дивно
обузима, тимъ више придае ѣмъ волшебности
она ѡбжностъ и просрдчаностъ, коіомъ се ѡ-
бавне желѣ и чезнѣна у развѣјуюћој се дѣвојци
появлюю. Жѣли у одной пѣсми замилована дѣ-
војка:

„Да самъ јдна студена водица,
Ј бы знала, гди бы извирала.
Извирала б' драгу подъ прозоромъ,
Гди се драгій свлаци и облаци;
Небы л' ме се драгій напоіо,
Небы ли ме на срцу носіо.“

Съ подобномъ нѣжношчу и изъ срца залюблѣногъ младиѣа любавне желѣ изливаю се:

„Бога моли момче неженѣно,
Да се створи край мора бисеромъ,
Гди девойке на воду долазе,
Да га купе себи у нѣдарца,
Да га нижу на зелену свилу,
Да га меѣу себи подѣ гр'оца;
Да онѣ слуша што коя говори,
Говорила свака о своему,
Говорила драга и о нѣму.“ и т. д.

Дражестнимъ бояма представля се животь млади залюблѣны у простонароднимъ пѣсмама србскимъ. Као да никаква бура небы смѣла закрачити тихо-ясно небо, угнѣваѣше се надѣ главама миленаца драги, безбрижно развѣя се цвѣће првы осѣћаня у срцу нѣновомъ. Погружена у сновима любавнимъ незна любеѣна дѣвойка ни за какву бригу, изузимаѣши ону, да ю за старога неудаду. Умиваѣши лице, говори у себи дѣвойка у пѣсми одной овако:

„Да знамъ лице, да ће те старѣ любят',
Я бышла у гору зелену,
Савѣ бы пеленѣ по гори побрала,
Изъ нѣга бы воду изцедила,
И съ нѣомъ бы те свако ютро прама,
Кадѣ старѣ любн, нека му е горко.
А да знадемъ, да ће младѣ любити,
Я бышла у зелену башчу,
Сву бы ружу по башчи побрала,
Пакѣ бы воду изъ нѣ изцедила,
И съ нѣомъ бы те свако ютро прама,
Кадѣ младѣ любн нека му мирнше,
Некѣ мирнше, и некѣ му е драго.
Волимъ съ младымъ по гори одити,
Нег' са старымъ по бѣлу двору:
Волимъ съ драгимъ на камену спати,
Нег' са старымъ у меканой свили.“

Подобно и у слѣдуюћой пѣсми:

„Дѣвойчица воду гази,
Ноге юй се беле,
За нѣомъ иде младо момче,
Гро'отомъ се сміе:
„Гази, гази дѣвойчице
Небы л' моя была! —“
„Кадѣ бы знала и видила
Да бы твоя была;
Млекомъ бы се умивала,
Да бы бела была!
Ружомъ бы се утирала,
Да б' румена была;
Свиломъ бы се опасала,
Да бы танка была.“

Као-годѣ што се дѣвойка страши, да се за старога неуда, тако исто зебе она у срцу свомъ, да ю за недрагогъ дали небы. Предивна една одѣ ти пѣсама, садржаемъ одной измеѣу наведены подобна, управо хомерически починѣ:

„Конѣ зеленко росну траву пасе,
За часѣ пасе, за два прислушкѣ,
Где дѣвойка свою майку моли:
„Недай мене майко за недрага,
Волимъ съ драгимъ по гори одити,
Глогѣ зобати, съ листа воду пити,
Студенѣ каменѣ подѣ главу метати,
Нег' съ недрагимъ по двору шетати,
Шеѣерѣ всти, у свили спавати.“

Да небы како побѣдливѣе майке нѣине любавнѣ нѣову дознале, труде се найвеѣма дѣвойке у пѣсмама србскимъ, и од-тудѣ долазе они оштроумни савѣти, коѣ залюблѣну дѣвойку драгомъ свомѣ и напротивѣ давати видимо.

„Ой дѣвойко, румена ружице!
Ни саѣена, ни пресаѣивана,
Ни студеномъ водомъ заливана,
Ни трзана, ни омприсана,
Ни люблѣна, ни омпована!
Да ли ми те душо полюби! —“

Тако любавникѣ пыта милу свою, но и она му одма обозрително и домышляво на руку даѣ:

„Мо'шѣ юначе колико ти драго;
Башча моя кодѣ ливаде твое:
Я ѣу доѣи цвѣће заливати,
А ти доѣи конѣ препривати;
Люб', юначе, колико драго.
Ал' ме немой по лицу неклати,
Да ми майка непозна на лицу.“

Юшѣтѣ више досетливости и повтичности има у себи савѣтѣ онай, коѣ у другой пѣсми любавникѣ драгой своіой даѣ:

„Хайде драга да се милуемо,
Гди рекнемо, да се састанемо;
Ил' у моіой, ил' у твоіой башчи,
Ил' подѣ моіомъ, ил' подѣ твоіомъ ружомъ;
Ты се драга претвори у ружу,
А я ѣу се у бѣлогѣ лептира;
Я ѣу летеѣ припасти на ружу;
Мыслити ће да я ружу крунимъ,
А я любимъ потайно дѣвойку.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Но шта успѣваю савѣти ови? Они мысле да ѿ нико невиди:

„Ал' нѣ гледа зелена ливада,
Па казуе стаду бѣломе,
Стадо каза своему пастиру.
Пастирь каза на путу путнику,
Путникъ каза на води возару,
Возаръ каза сраовой лаѣи,
Лаѣа каза студеной водици,
А водица дѣвочкой майци. и т. д.“

И неразумна дакле створена, стадо, да! и безживотне ствари: ливада, лаѣа, вода, одкриваю у пѣсмама србскимъ тайне залюблѣны; ербо невина, а у едно и ватрена мысао Срба незна у простоти ништа мртво и безчувствуюће на широкомъ полю природе. Ако се што миче, то е нѣму животомъ надануто; вѣтромъ колебаюћий се растъ, преко камичака жуборейи поточићъ оживлѣни су у божественон нѣговой мысли, и у неразумителномъ шуму и жубору нѣиовомъ полагае повтческа душа нѣгова разговоръ съ тайнимъ силама, кое до судбина людски досежу, као што су Виле и друга непостижима суштества. У пѣсмама србскимъ сунце, то „драго дѣте Божѣ“, на юначку дѣвойку тужи се; мѣсець звѣзду даницу дозива, звѣзда дѣвойци вѣсть о драгу доноси; слави тамо о тайностима срца залюблѣны међу собомъ разговараю се. Конь юнака у битку носећи побѣду предсказуе, ржи, и дише за бой; ястреби окрећу се по воздуху, на части се тѣше, кое ѿмъ убойници справляю; па и мѣста съ узвышениемъ бреговима озго стриећи разговараю се у дружтву, одговараю на питаня и туже надъ судбиномъ обывателя гладомъ или боемъ домовнымъ уморены; словомъ цѣла природа дѣла радости и жалости чувства пуногъ Србина, ербо осѣћанѣ, изъ душе нѣгове изтичуће, разлива се по цѣломъ створеню. И управо та обилность чувства чини га за сваку тугу приѣмливимъ, и као што се изъ цѣлогъ народногъ пѣсмотворства види, нема сладки разкошій, уедно узимаюћи толико приѣмливости за нѣга, као тугу и трпѣнѣ, чему се онъ тако радо одае.

(Продуженіе слѣдуе.)

ДРЖАВНА БУКВИЦА.

(Одъ А. Н.)

(Продуженіе.)

Цѣло законодавство има ту цѣль, да дружелюбный поредакъ произведе, даваюћи свакомъ свое право и заштићаваюћи га одъ повреде ови.

Кадъ бы духъ народа тако добродѣтеланъ быо, да свакій човекъ по себи свое дужности испуњава, то ништа небы нужно было, него правила сполянѣгъ обхоћеня узаймно опредѣлити, па бы се najlepше дружелюбно согласіе произвело.

Нема веће причине къ нарушенію закона поредка, него положеніе, кадъ человекъ незна одкуда ће себе и свою фамилію издржавати.

Къ дружелюбномъ поредку принадлежи, да свакій членъ дружтва или толико собственогъ иманя притяжава, да одтуда живити може; или да таковый занатъ ради, кои е за дружтво полезанъ, и коимъ се онъ извѣстно издржавати може.

Закони се зато ненаблюдаваю, или што ѿ люди непознаю и неразуму, или што у пѣсмама разумногъ основа неувѣћаю.

Ништа нѣе за државу важнѣе, него добро и савршено устроеніе мѣста државны чиновника.

При опредѣлѣнію државны чиновника мора правителство у виду имати 1) да е нѣиово число соразмѣрно явнымъ пословима; 2) да су чиновници неумитни; 3) да су вешти.

Болѣ е и безъ судія быти, него ѿ такове држати, кои се подмитити даю.

На найвиша достоинства у држави мораю се само честни и неумитни люди поставляти.

Само онай чиновникъ служи држави на пользу, кои е за оно званіе, у комъ се налази, способанъ, и кои у истомъ свое задовољство налази.

Одъ оногъ чиновника нема ползе, кои безъ волѣ служи.

Гди приватне силе къ одржанію поредка садѣйствую, ту е у цѣломъ дружтву лако поредакъ одржати.

Добаръ поредакъ бѣѣара и слугу есте важанъ предметъ полиціе.

Само она преступленія свою ваобщте слугу, коя у криминаль спадаю, треба предъ судъ да долазе, а домаће погрешке треба да казни полиція.

Узаконѣно време, када се слуге погаћати и у службу узимати могу, приноси много къ добромъ поредку.

(Продуженіе слѣдуе.)

МЕДВѢДЬ, КОИ Е ЧОВЕКА СРЕЊНЫМЪ УЧИНІО.

Некій ердельскій ловаць, тумарао е по бреговима, у Банату на србској граници међу новомъ Молдавомъ и Меадиомъ. Мало е снѣга было пало, кадъ онъ примѣти на едан-путъ съ едне высине доле човечиѣ стопе, кое су све некомъ прогнаномъ пустаиѣ принадлежале. Шта ће садъ да чини? Снѣгъ е текъ садъ пао; а овај, одъ кога су трагови остали, мора да е скоро туда прошао. И вече наступи. Онъ е ишао право, куда іоштъ нико ніе пролазио, али е опетъ было мало опрезанъ, да га пустаіа несретне. Привеже свое ципеле наопако и пође тако по стопама онога. Напоследку дође на едну высину, съ кое примѣти некій бурдель гранама покривенъ и едну погашену ватру. Погледа обозрительно у колебу; у ньой ніе было никога; али еднa чутура и ловачка торба показале су, да ће притяжатель опетъ доћи. Да пође онымъ истымъ путемъ натрагъ, може му врло лако у руке пасти, одбѣгне ли на другу страну, то ће онда притяжатель колебе, држећи себе за одкривена, трагомъ му слѣдовати. Вече е было преовладало, нѣгово е одваженіе морало брзо быти. Близу пустаинскогъ огњишта, стояло е едно яко, густо прикривено дрво, на комъ се онъ непримѣтно узлуже. Текъ што се у гранѣ сакрїо, угледа едного човека приближавати се. Брижљиво сматраше онъ стопе овога, уђе съ припасанымъ оружіемъ у свою колебу, посмотри опетъ све и чиняше се немирнымъ быти; подпали свою ватру, метне еданъ овчїй бутъ, изпече га, и ео е съ добрымъ апетитомъ, піо е іоштъ болъ србско вино изъ чутуре. Кости свога печеня баци низъ стрмениту высину. Онъ се не повѣри своіой колеби у спаваню, него справи на другой странни великогъ дрвета свою постелю за спаванъ; іоштъ едан-путъ повуче добаръ гутляй изъ чутуре; садъ положи свое дугачке турске пушке, четьри пиштоля, ятаганъ, мачъ и ножъ поредъ себе, одреши свой поясъ (ово е было србскїй пустаіа) и заспи одма. Кодъ Ердельца на дрвету међутимъ су се различите мысли мѣняле, већ е было едан-путъ свою пушку на нѣга управїо, али се бояо, може му слагати; пакъ ако пустаіа чуе, онъ е изгубльнъ. Съ друге стране пакъ

чинило мусе неправо, пустаіо при нѣговой мирной вечери убити, онъ заключи мирно чекати докле пустаіа у ютру не оде, пакъ после и онъ да се уклони. Кадъ е пустаіо врло яко заспата угледао, добіе волю, іоштъ садъ свое рѣшеніе предузети. Већ е онъ хтѣо доле сићи се, али на высини брежулька чу се якъ штропотъ, кое е онъ себи одма изяснїо, да каква животиня овчїе кости глође, кое е пустаіа доле подъ брежулькомъ бацио. Наскоро затимъ приближи се еданъ великій медвѣдъ. Онъ хтѣе овога убити и тимъ себе и пустаіо ослободити, али се уздржи, да небы тимъ медвѣдъ волю добїо на дрво се узпужати. Медвѣдъ приближи се дрвету и спремаше се по стаблу пеняти. Садъ се подигне ловцу коса, и съ якимъ оловомъ напунѣна пушка была е већ управљна на нѣга, али медвѣдъ окрене се одъ стабла и оде пунъ обонянія кровавогъ печеня, кое е пустаіа рукама растрго было. Кадъ дође надъ овымъ, ухвати га на-едан-путъ за прси и одвуче доле низъ стрмень, наравно близкой каквой пећини. Ловаць е іоштъ садъ чуо вику пустаіе, и скине се слѣдуюћегъ ютра са свогъ дрвета, узме оружіе и поясъ пустаіе са собомъ, безъ да е икомъ штогодъ казао. Онъ купи наскоро затимъ едно мало селско добро, ожени се и жавїо е са своіомъ породцомъ по своемъ начину врло добро. Поясъ е неколико различиты дуката садржавао. Текъ после 10 година, приповѣдіо е онъ своемъ некомъ прїателю овај чудный случай.

Светозаръ Іовановићъ.

НОВЕ КЊИГЕ.

Досиетя Обрадовића Писма Долаха, знатцїма и прїательїма разномъ прилїкомъ писана. Издава Григорїемъ Возаровићемъ, Книговецемъ и Книгопродавцемъ. Часть десета. У Београду при Правителственной Книгопечатни 1845. — На 8-ку, стр. 185.

Руководство къ брзомъ и лакому наученю греческогъ и србскогъ языка одъ Георгїа Киридїса и Сетїлїа Авраамовића. У Београду, при Правителственной Книгопечатни 1845. — На 8-ку, стр. 136. — (Грчки и србски.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственной Книгопечатни у Београду.